

Citation style

Krafl, Pavel: Rezension über: Vladimír Bystrický, Západní Čechy v husitských válkách, České Budějovice: Nakl. a Vyd. Vedita, 2013, in: Český časopis historický, 2014, 2, S. 335-336, DOI: 10.15463/rec.1189732716

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

pestrý, nejčastější úvahy se vázaly k Brandýsu nad Orlicí, přesto Faist po důkladných rozbo-rech nakonec uzavírá, že „neexistuje žádný důkaz o tom, že by se Jan Jiskra narodil ve východních Čechách. Vše ukazuje naopak na jeho moravský původ“ (s. 72). Kromě jiného má váhu i poznatek, že přídomku z Brandýsa začal Jiskra užívat až později. Přímo do středu rodiny krále Jiřího z Poděbrad zavádí stat Martina Šandery, věnovaná jeho nejstaršímu, přece však v pozadí stojícímu synu Bočkovi. Narozen v létě 1442, trpěl Boček blíže neznámým handicapem, který ho již patrně od dětství vyřazoval z otcových dědických i politických plánů. Jaké povahy by měl být, o tom prameny diskrétně mlčí, podle autorova názoru nebylo však postižení takové povahy, aby se dalo mluvit o skutečně těžké duševní nemoci nebo mentální vadě. Spekulací se od časů Palackého nabízí více, ale Šandera jejich práh nepřekračuje a sumarizuje strohá fakta o tomto sice „prvním, přece však posledním“ synovi husitského krále († 1496 v Kladsku).

„Kšaftovní“ či testamentární témata zastupuje Robert Šimůnek rozbořem závěti Mikuláše Trčky z Lípy († 1516), která byla vlastně druhou v pořadí (1510, 1515). O formování krajské správy ve východních Čechách v 15. století a z jakých kořenů vyrůstala (popravci, hejtmani aj.), pojednal Zdeněk Beran. Precizností a výpovědní hodnotou pak vyniká studie Ondřeje Felcmana. Už její název sděluje vše podstatné, co nabízí: Velké pozemkové majetky ve východních Čechách a jejich aristokratičtí majitelé v letech 1436–1634 (s. 20–39). Vedle psaného slova provázejí text i názorné diagramy, kde všude a jak dlouho se jednotlivé šlechtické rody podílely na držení středně velkých a velkých panství. V časové délce vlastněných panství dominují Slavatové (Košumberk), následovaní Valdštejny (Štěpanice – H. Branná) a Trčky (Opočno, Smiřice aj.).

Tolik alespoň výběrový průřez solidní přehledovou publikací, po které jistě sáhnou nejen zájemci o historii východních Čech.

Poznámku zasluží i bohatá dokumentační příloha včetně barevných vyvedení.

J. Žemlička

Vladimír BYSTRICKÝ

Západní Čechy v husitských válkách

České Budějovice, Veduta, nakladatelství a vydavatelství 2013, 396 s., ISBN 978-80-86829-86-9.

S povděkem můžeme kvitovat, že na knižní trh přichází nové zpracování zásadní epochy českých dějin, kterou je husitské období. Monografie Vladimíra Bystrického se zaměřuje na západní Čechy, kde za husitské revoluce vykristalizovaly v zásadě tři oblasti. Území kolem Šumavy a částečně Českého lesa ovládala husitská města Domažlice, Sušice, Klatovy a Horažďovice. Dnešní Chebsko, horní Poohří a přiléhající část Krušných hor, oblasti jazykově německé, zůstávaly katolické. Katolické zůstávalo i užší Plzeňsko.

Autor knihu rozčlenil do devíti kapitol. Po rozsáhlé předmluvě následuje soupis pramenů a literatury. Vlastní výklad historických dějů počíná v druhé kapitole, v které jsou vysvětleny příčiny vzniku a předpoklady revoluce (do roku 1419). Autor zde líčí vývoj v Čechách s následným důrazem na situaci v západní části země, v tamních městech, církevních institucích, ve šlechtické obci. Třetí kapitola je věnována počátečním měsícům revoluce (1419–1420), samostatná, v pořadí čtvrtá kapitola pak situaci v Plzni. Pátá kapitola nadepsaná „Zápas o udržení a rozšíření revoluce“ popisuje léta 1420–1424. Útlum bojů v západních Čechách a stabilizace mocenských poměrů v letech 1424–1426 je předmětem šesté kapitoly. Léta 1426–1433 podchycuje sedmá kapitola. O postupném rozkladu revolučních sil a jejich konečné porážce se pojednává v osmé kapitole. V poslední kapitole autor shrnul výsledky husitské revoluce.

Kniha představuje shrnutí dosavadních znalostí o dané epoše a vymezeném regionu. Je

prostoupena četnými černobílými vyobrazeními pramenů, lokalit, vedutami, mapkami; jejich soupis včetně popisu samostatné barevné obrazové přílohy čtenář nalezne na konci práce. Publikace je dále vybavena jmenným a místním rejstříkem a výběrovým přehledem pramenů a literatury. Poznámkový aparát má úsporný charakter (celkem 29 poznámek) a je soustředěn na konci knihy.

P. Krafl

Heinz-Dieter HEIMANN –
Klaus NEITMANN – Uwe TRESP (Hg.)
*Die Nieder- und Oberlausitz –
Konturen einer Integrationslandschaft.
Band I: Mittelalter*

Berlin, Lukas Verlag 2013, 408 s.

(= Studien zur brandenburgischen
und vergleichenden Landesgeschichte,
Band 11), ISBN 978-3-86732-160-0.

Předkládaný svazek autorského kolektivu z Německa, České republiky a Polska nemá daleko k syntéze středověkých dějin Lužice. Nejde ovšem o syntézu v „tradičním“ slova smyslu, kdy osu tvoří politické dějiny a vše ostatní, tedy kulturní dějiny v širokém slova smyslu, představují jen nezbytný doprovod. Naopak: struktura práce je proporční, politickým dějinám zde není vyhrazeno klíčové místo ani z hlediska rozsahu ani z hlediska koncepčního. Dodává to knize jednak na vyváženosti ve vztahu k rekonstrukci minulosti a jednak, nelze nepřiznat, i na čtivosti.

Knih, uvozená nástinem politicko- a kulturněhistorického postavení Horní a Dolní Lužice ve středověké střední Evropě je tematicky strukturována do tří oddílů (Signaturen der Christianisierung in der Nieder- und Oberlausitz und das Kloster Dobrilugk; Politische Raumbildung: Konkurrenz und Koexistenz grenzübergreifend; Kulturlandschaftsgenese und kulturelle Verflechtungen). Jednotlivé kapitoly jsou navzájem velmi těsně propojeny; charakterizují je kategorie chri-

stianizace, sídelní dějiny, vývoj územních a správních struktur, formování a fungování struktur církevní správy (farní síť, kláštery), mocensko-politický kontext, dynastická a sakrální reprezentace, architektura jako nositel významu, kulturní dějiny, proměňující se historická krajina a její komponenty. Z hlediska sociálního jsou rovnoměrně zastoupeny všechny společenské vrstvy – před očima čtenáře tak vystupují příslušníci zeměpanských dynastií, šlechtici, klerici i příslušníci klášterních komunit, stejně jako měšťané a venkované. Z hlediska chronologického leží těžiště knihy v 10.–15. století, s dvojicí přesahů do 16. a 19. až 20. století. I ony ovšem mají se středověkem těsnou souvislost. Ke konstituování historické paměti tohoto období v městském prostředí je zaměřena případová studie analyzující humanistické dějepiscevtví města Lauban/Lubaň; centrem formování regionální identity v novověku byl potom prostřednictvím koncepce středověkých dějin klášter Dobrilugk: zdejšímu „formování středověku“, pěstovanému v rovině písemné i obrazové (nástěnné malby doprovázené nápisy), je věnována závěrečná kapitola knihy. Nakolik celou publikaci prostupují četné vazby do českého prostředí, není – s ohledem na mocensko-politický, ale i kulturně determinované vztahy obojí Lužice k České koruně ve středověku – třeba blíže připomínat. Koncepce knihy představuje alternativu k výrazně politicky orientovaným syntézám dějin (historických) zemí. Ocenit lze zařazení dvojice statí, věnovaných reflexi středověku v období renesance i v době moderní. Samotná téma není samozřejmě novum, vždyť humanistické dějepiscevtví se těší ve střední Evropě pozornosti již desítky let. Přesto se nejjednodušněji neubráníme dojmu, že cílem analýz je (stále ještě) spíše odlišit „pravé a falešné“ než rekonstruovat humanistickou koncepci středověkých lokálních (v drtivé většině případů městských) dějin. I v tomto směru lze tedy knihu pokládat za přínosnou.

R. Šimůnek